

Archaeologies 2.1
LATVIAN Translation of abstracts

Translated by Andris Šnē

Arheoloģijas, 2.1. numurs

RAKSTI

Kado mantojuma jaunā atklāšana

Roberts Kasts, Timotijs K. Pertuls, Bobs Gonsales un Bū Nelsons; Kado tautība Oklahomā un „Arheoloģijas & Vides Konsultanti”

(Robert Cast, Timothy K. Pertulla, Bobby Gonzalez, Bo Nelson; Caddo Nation of Oklahoma and Archaeological & Environmental Consultants, LLC)

Kopsavilkums

Šī raksta mērķis ir atspoguļot cilšu valdību un arheologu kopienas sadarbības nozīmi. Viens no šīs sadarbības aspektiem ir uz Amerikas iedzimto apbedījumu aizsardzības un repatriācijas likuma (*Native American Graves Protection and Repatriation Act, NAGPRA*) bāzes izvirzīto prasību izpēte. Kado tautībai darbošanās kopā ar arheologu sabiedrību var tikai stiprināt jebkādas tās prasības, kādas tai varētu būt uz cilvēku paliekām un ar tām saistītajām kapa piedevām, kā arī citām kapa piedevām, kulta priekšmetiem un pārmantotās kultūras priekšmetiem, kas ir noteikti NAGPRA.

Sapņi pasaules robežmalā un odhamu vēstures citas atmiņas

Čips Koulvels, Amerikas Mākslas un zinātņu akadēmija

(Chip Colewell, American Academy of Arts and Sciences)

Kopsavilkums

Odhamu (*O'odham*) tautām – Tohono odahmiem un Akimelas odhamiem – Ziemeļamerikas plašajos dienvidrietumu tuksnešos ir sena vēsture. Šis raksts, balstoties uz kopīgu etnovēstures projektu, kurā bija iesaistīti odhamu vecākie un kultūras konsultanti, iepazīstina ar pētījumu par to, kādos veidos odhamu mūsdienu pieredzē būtisku daļu ieņem viņu senās un senču vietas. Galveno uzmanību pievēršot Sanpedro ielejai, odhamu tradicionāli apdzīvotajai teritorijai, kuru gan odhamu pēcteči vairs nekontrolē, mēs varam sākt šķetināt sarežģītās attiecības, kas vieno Amerikas pamatiedzīvotājus ar viņu senču veidotajām materiālajām ainavām. Pamatiedzīvotāju izvirzīto kultūras mantojuma prasību kontekstā un ņemot vērā arvien pieaugošo nepieciešamību līdzsvarot daudzveidīgo kultūras resursu menedžmenta līdzdalībnieku vērtības šie jautājumi iegūst papildus nozīmīgumu un steidzamību. Autors uzskata, ka pētniekiem nepieciešams labāk izprast arheoloģiskās vietas un priekšmetus ne tikai, lai izdzirdētu, ko tās stāsta par pagātni, bet arī to, ko šīs vietas un lietas vēsta par mūsu laikmeta pasauli.

(Atslēgvārdi: odhami, etnovēsture, kultūras mantojums, arheoloģiskā ainava, Sanpedro ieleja)

Sadalītie ļaudis: Dienvidāfrikas kultūrmantojuma ainavu politiskā ekonomika

Alinas Kelo Segobajs, Botsvanas Universitāte

(Alinah Kelo Segobye, University of Botswana)

Kopsavilkums

Āfrikas dienvidu daļas kultūras mantojums sniedz nelielu ieskatu, kā atšķirīgs mantojums un tā menedžments var atspoguļot jau sistēmisku spriedzi identitātes veidošanas līdzekļos. Šādi konflikti daļēji var tikt saistīti ar veidiem, kādos sabiedrībā tiek konstruēta pagātne. Savstarpēji pretējo pretenziju uz resursiem, īpaši zemi, dažas sekas ir acīmredzamas mūsdienu konfliktos par šodienas Āfrikas dienviddaļas kultūrainavas identifikāciju, tās vērtību un lietošanu. Diskusijas par kultūras mantojuma vietu saistību ar pamatiedzīvotājiem un to lietošanu Botsvanā un Dienvidāfrikā apliecina, ka arheologiem un kultūras mantojuma speciālistiem joprojām jānodarbojas ar pagātnes rakstīšanu, īpaši pievēršoties tam, kā pagātne tiek pasniegta plašākas publikas patēriņam. Šo diskursu ir nepieciešams kontekstualizēt pamatiedzīvotāju un citu arheoloģiju globālajos diskursos; Āfrikas arheologiem ir pieredze, ar kuru dalīties, par to, kā to vietu, kurās viņi darbojas, mainīgās politiskās ekonomikas ietekmē sabiedrības pieeju pagātnei. Līdzīgi, pasaules arheoloģija, apzinoties dažus no tiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras Āfrikas pētnieki un sabiedrība, var izrādīt modrību kultūras mantojuma aizsardzībā un sabiedriskajā domā, lai nākotnē plašākus pasaules arheoloģijas centienus varētu uzturētu ar integritātes palīdzību.

Maiju arheoloģija un mūsdienu maiju politiskā un kultūras identitāte Gvatemalā

Aveiksnims Koiti Rens, Kanādas Universitāte

(Avexnim Cojti Ren, First Nations University of Canada)

Kopsavilkums

Kolonizācija maiju tautu Gvatemalā ir nostādījusi nevienlīdzīgā situācijā ekonomiskajā, sociālajā, politiskajā un kultūras sfērā, salīdzinot ar latīņamerikāņu tautām. Šī pieredze gan nav atšķirīga no citu Latīņamerikas pamatiedzīvotāju tautu pieredzes. Tāpat kā citām šīm pamatiedzīvotāju tautām, arī maijiem ir ilga pretošanās vēsture, kas laika gaitā ir mainījusies un attīstījusies, jo katra paaudze veidoja jaunas stratēģijas, kā pārvarēt savu nelabvēlīgo stāvokli.

Arheoloģija var tikt izmantota vēstures rakstīšanā, sniedzot maiju kopienām būtiskus ieguvumus vai arī veidojot par tām nelabvēlīgus stereotipus. Gvatemalā praktizējošie arheologi tiek aicināti būt ētiskāki attiecībā pret to pēcteču kopienām, kurās viņi strādā, it īpaši jau nodarbojoties ar interpretācijām un veidojot teorijas par maiju vēsturi.

Zināšanas, kas tiek radītas arheoloģijā, iespaido maiju ļaudis, un viņiem ir dabiskas tiesības neatlaidīgi veidot savu pašu identitāti ar savas vēstures palīdzību.

FORUMA RAKSTI

Pasaules Arheoloģiskais kongress kritiskā un personiskā perspektīvā

Pedro Funari, Kampinasas Valsts Universitāte, Brazīlija

(Pedro Funari, Campinas State University, Brazil)

Kopsavilkums

Raksts veltīts epistemoloģiskajam un politiskajam kontekstam, kas noveda pie Pasaules Arheoloģiskā kongresa (PAK) organizēšanas, un tam sekojošajai disciplīnas vēsturei. PAK ieviesa virkni satricinošu politisku jauninājumu kā, piemēram, ētikas kodeksu, reģionālos un pamatiedzīvotāju pārstāvjus, tādā veidā virzot arheoloģiju uz jaunu, pasaules mērogu. Autors, kurš ir bijušais PAK sekretārs, aicina padziļināt šīs organizācijas demokrātiskās iezīmes.

Atzīmējot atšķirības

Robins Torens, Austrālijas muzejs, Sidneja

(Robin Torrence, Australian Museum, Sydney)

Kopsavilkums

Plaši kongresi ir būtiska sastāvdaļa no tā, kas veido PAK. Neskatoties uz pretrunām un pārrāvumiem, tie ir bijuši ļoti sekmīgi, lai sapulcinātu kopā plašu dažādu ļaužu loku ar daudzveidīgām zināšanām un uzskatiem. Tomēr laiki ir mainījušies, un autors tagad izvirza jautājumu, vai PAK ir nepieciešams meklēt alternatīvas pieejas. Autors ierosina PAK vairāk pievērsties vietēju iniciatīvu atbalstam un veicināt nelielas, uz noteiktu jautājumu vērstas un ļoti daudzveidīgas sanāksmes, jo tām ir lielāks ilglaicīguma potenciāls, lai iekļautu plašāku ļaužu loku, veicinātu daudzveidību un sekmētu intensīvu un ražīgu mijiedarbību.

Atbrīvojošā arheoloģija, atbrīvošanas arheoloģijas un PAK

Lerijs Cimermans, Indiānas Universitāte – Indianapolisas Perdju Universitāte un

Eiteljorgas muzejs

(Larry Zimmerman, Indiana University – Purdue University Indianapolis, the Eiteljorg Museum)

Kopsavilkums

Vairāk par visu PAK izaicināja procesuālās arheoloģijas pamatuzstādījumu, ka arheoloģija ir objektīva un apolītiska, kas atsvešināja no arheoloģijas pamatiedzīvotāju tautas, jo tās un to senči parasti tika dehumanizētas. PAK priekšplānā izvirzīja atziņu, ka arheoloģija pastāv politiskā kontekstā, kas ir jāņem vērā, veidojot ikvienu pagātnes kontrukciju vai ik reizi, kad tiek lietota pagātne. PAK izveidoja organizāciju, kas ļāva runāt tiem, kuru pagātnes lielā mērā citi bija arheoloģiski rakuši, interpretējuši un „piesavinājušies”. PAK arī aizstāvēja tiešu sadarbību ar pamatiedzīvotāju tautām un citām pēcteču kopienām. Būtībā PAK mēģināja atbrīvot arheoloģiju no tās pierastā zinātniskā koloniālisma, kura vēsturi šis raksts īsumā aplūko. Tomēr ko darīt vēl ir daudz.

Arheologiem ir rūpīgi jāizstrādā sadarbības epistemoloģijas un jāizskaidro, ko tās nozīmē mūsu pagātņu izpratnei, kas šajā procesā tiek veidota. Daudz grūtāks uzdevums ir pārliecināties, ka arheologi un kopienas, ar kurām viņi strādā, saprot, cik arheoloģija var būt nozīmīga kopienas veidošanai un tās kultūras identitātes uzturēšanai.